

เพลงรัก: การครองอำนาจเหนือชีวิตมนุษย์ผ่านบทเพลงในระบบทุนนิยม Love Song: Manipulation of Life and Death in Capitalism

ชิษณุพงศ์ อินทร์แก้ว*¹

Chitsanupong Intarakaew*¹

บทคัดย่อ

ดนตรีสามารถเชื่อมโยงตัวบุคคลเข้ากับสังคม ขณะเดียวกันดนตรีก็มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับสิ่งอื่น ๆ ในสังคม ขณะที่ปัจจุบันสังคมที่ตกอยู่ภายใต้ทุนนิยมรูปแบบดนตรีสมัยนิยมเป็นเพียงการเกิดขึ้นจากปะทะประสานกันระหว่างทุนการผลิต เทคโนโลยี สื่อ และผู้บริโภค ดนตรีสมัยนิยมจึงเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมชุดหนึ่งของสังคมที่ทุนนิยมสามารถแพร่กระจายและครอบงำชีวิตมนุษย์

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และปรากฏการณ์ทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อดนตรี โดยใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ โดยใช้ดนตรีในการสื่อความหมายผ่านแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ซึ่งดนตรีได้เข้าไปมีบทบาทในการประกอบสร้างความจริงอย่างเป็นระบบ ในการแย่งชิงพื้นที่ทางความทรงจำทางสังคม ผู้เขียนหวังว่าบทความฉบับนี้จะช่วยเผยให้เห็นถึงความสลับซับซ้อนของเพลงรักในระบบทุนนิยม

คำสำคัญ: เพลงรัก / การครองอำนาจเหนือชีวิตมนุษย์ / ระบบทุนนิยม

* Corresponding author, email: priginword@gmail.com

¹ นักวิชาการอิสระ

¹ Independent scholar

Abstract

Musical identity connected individuals to society meanwhile, today's capitalist society the origin of popular music style is from the coordination between the investors, productive resources, technologies, media, and consumers. Popular music is the result of a social cultural product that is capitalism able to extend and dominate people.

This article is to identify the relationship between people's social phenomena using several theories and frameworks, namely, the usage of music to convey meaning and the concept, which songs and music are employed to construct such reality systematically in order to catch the memory of societies. The author's wish is that the article will reveal the complexion of love song in capitalism.

Keywords: Love song / Manipulation of Life / Capitalism

บทนำ

มนุษย์ไม่สามารถอยู่ได้อย่างโดดเดี่ยว แยกขาดจากทุกสรรพสิ่งในโลก การมีชีวิตอยู่ของมนุษย์ไม่ใช่สิ่งที่มนุษย์จะสามารถคิดคนเดียว หรือทำคนเดียวได้ ชีวิตของมนุษย์จึงมีความเป็นส่วนรวมที่ต่างต้องอาศัยพลังชีวิตและมีความสัมพันธ์อื่น ๆ ในสังคมเพื่อเข้ามาประกอบสร้างกันจนเป็นเรา ในขณะที่กำลังทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดชีวิตและอำนาจคุมชีวิตในระบบทุนนิยมแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อทำความเข้าใจฐานคิดในปรัชญาและปัญหาว่าด้วยภววิทยา เพื่อใช้ศึกษาประเด็นร่วมสมัยในศตวรรษที่ 21 เช่น ทุนการเงิน ภาษา เครื่องจักร การเมือง และความรัก เพื่อขยายขอบเขตในการศึกษาดนตรี ในช่วงเวลาเดียวกันนี้เองต้องพบกับสภาวะอกหัก เป็นสภาวะที่อาจขยับเข้าไปใกล้กับโรคซึมเศร้ามากที่สุด สำหรับนักศึกษาดนตรีวิทยาระดับดุष्ฎิบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ จึงถือเป็นโอกาสที่จะเรียนรู้และศึกษาตัวเอง เพื่อเข้าใจตัวเองให้ได้มากที่สุด ขณะช่วงเวลาเดียวกันนี้เองก็ได้

ทราบข่าวการเสียชีวิตของศิลปินท่านหนึ่งจากการฆ่าตัวตาย เพราะได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจจากพิษวิกฤติโควิด - 19 ซึ่งศิลปินท่านดังกล่าวผู้เขียนได้ติดตามผลงานการนำเพลงร็อกมาร้องใหม่ เหตุการณ์เสียชีวิตครั้งนี้จึงกลับไปตั้งคำถามเชิงวิชาการเกี่ยวกับเพลงรักในโลกทุนนิยม

บทความฉบับนี้จะช่วยให้สามารถทำความเข้าใจชีวิตและการมีชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันที่สัมพันธ์กับดนตรี ซึ่งดนตรีไม่ได้โดดเด่นอยู่ในสังคม โดยบทความนี้จะช่วยให้สาขาวิชาดนตรีสามารถสร้างคำถามและทดลองคำตอบแบบใหม่ ๆ เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับการเมืองได้

แนวคิดชีวิตและอำนาจคุมชีวิตในระบบทุนนิยมแห่งศตวรรษที่ 21

ในชีวิตของมนุษย์ มนุษย์สร้างความปรารถนา และความรักอย่างต่อเนื่อง (แก๊งกิจ กิติเรียงลาภ, 2561: 9) กรอบคิดของ บาร์ค สปิโนซา (Baruch Spinoza) และพวกออตโตโนเมีย ชีวิตจึงเป็นเรื่องของการสร้างมากกว่าเป็นเรื่องของการมีชีวิตอยู่ การมีชีวิตเป็นเรื่องที่เราต้องสร้างและสร้างขึ้นใหม่อย่างต่อเนื่อง ทั้งการสร้างชีวิต ความปรารถนา และความรัก ซึ่งพลังของอำนาจ และพลังของความปรารถนาที่รวมกันเป็นภววิทยาของชีวิต การมีชีวิตจึงไม่ใช่สิ่งที่เราจะคิดคนเดียวหรือทำคนเดียว แต่ชีวิตเป็นส่วนรวม เป็นคอมมอน (common) ที่เราต่างอาศัยพลังชีวิตของสิ่งอื่นเข้ามาประกอบกันเป็นเรา ชีวิตจึงไม่ใช่เรื่องของความเป็นฉัน (I) แต่ชีวิตคือเรา (We) ในแง่นี้ ถ้าชีวิตเป็นเรื่องของเรา และเราเป็นเรื่องของส่วนรวม จึงจำเป็นที่จะกลับไปทำความเข้าใจสิ่งที่เรียกว่า “คอมมิวนิสต์”

เมื่อพูดถึงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ต่างปฏิเสธไม่ได้ว่าชีวิตของมนุษย์สัมพันธ์กับการเมือง การเมืองได้เข้าไปพัวพันกับชีวิตตลอดมา การกลับเข้าไปหาร่องรอยของการเมืองในชีวิตมนุษย์จะช่วยให้สามารถขยายขอบเขตการศึกษาและตั้งคำถามได้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาด้านดนตรีที่มักจะไม่ค่อยขยับขอบเขตการตั้งคำถามเกี่ยวกับการเมือง ยิ่งไปกว่านั้นคำว่าคอมมิวนิสต์ สังคมนิยม มาร์ซิสต์ เป็นคำที่ห่างไกลจากกรอบคิดที่นำมาใช้ศึกษาดนตรีอย่างมาก เมื่อเราห่างไกลจากการเมือง

นั่นก็เท่ากับขณะนี้เรากำลังถูกอำนาจทางการเมืองครอบงำอยู่ อำนาจแบบใหม่หันมาสนใจการดูแลรักษาและควบคุมบงการร่างกายของพลเมือง โดยเฉพาะการควบคุมผ่านกลไกและสถาบันหลัก ๆ ของสังคม เช่น ครอบครัวและโรงเรียน มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) เรียกการควบคุมนี้ว่า อำนาจวินัย (disciplinary power) หลังจากศตวรรษที่ 19 ชีวิตกลายเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่การเมืองให้ความสนใจ อำนาจทางการเมืองจึงเป็นอำนาจที่จัดการกับชีวิต Foucault เรียกการเข้ามาบริหารจัดการชีวิตของรัฐและกลไกรัฐสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานี้ว่า ชีวิตอำนาจ (biopower) หมายถึง การใช้อำนาจเหนือมนุษย์ตราบเท่าที่มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิต (เก่งกิก กิติเรียงลาภ, 2561: 23 - 25) อำนาจในการจัดการชีวิตจึงเป็นอำนาจที่กระทำกับมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งแทรกซึมอยู่ในทุกมิติตลอดชีวิตของมนุษย์ ในศตวรรษที่ 21 จะเห็นได้ว่ารัฐสมัยใหม่ได้สถาปนาเครื่องมือใหม่ ๆ ทั้งจากด้านสถิติ ภาษา คณิตศาสตร์ และวัฒนธรรม ประเพณีให้เป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจให้กับรัฐ การสถาปนา ค่าเฉลี่ยต่าง ๆ เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ การควบคุมประชากรผ่านเศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนการสถาปนาวัฒนธรรมกระแสหลักเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับผู้มีอำนาจ อำนาจทางการเมืองจึงเข้ามาควบคุมชีวิตมนุษย์ในสังคมตั้งแต่เกิดจนตาย อีกทั้งยังคอยสอดส่อง ควบคุม ไม่ว่าจะป็นรูปแบบของการควบคุมสุขภาพ ความรู้ หรือแม้กระทั่งศีลธรรม จึงกล่าวได้ว่าชีวิตมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ย่อมตกอยู่ภายใต้การควบคุมของอำนาจในรัฐสมัยใหม่ที่เอื้อต่อระบบทุนนิยม

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (power relation) พลังและอำนาจไม่ใช่สิ่งที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตัวเอง หากแต่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างพลังต่าง ๆ ที่เชื่อมต่อนำเข้าด้วยกัน ทุกความสัมพันธ์ระหว่างพลังต่าง ๆ ก็คือ ความสัมพันธ์ทางอำนาจ (เก่งกิก กิติเรียงลาภ, 2561: 41) อำนาจเป็นสิ่งที่มาก่อนความรู้ เพราะลำพังความรู้โดยตัวมันเองไม่สามารถผนวกหรือยึดจับเอาสิ่งใดเข้ามาได้ หากปราศจากความสัมพันธ์ทางอำนาจ โดยเฉพาะในมิติของเพลง ความรู้เป็นเครื่องมือที่ทำให้สิ่งต่าง ๆ สามารถถูกพูดถึงได้ในฐานะของเนื้อเพลงและดนตรี แต่เพลงก็คือชุดความรู้หนึ่ง เมื่อถูกนำมาจัดการผ่านความสัมพันธ์เชิงอำนาจทำให้เพลงถูกเผยแพร่ผ่าน

ช่องทางของรัฐ อาทิ กรมประชาสัมพันธ์ หรือค่ายเพลงของนายทุน เพลงจึงเคลื่อนที่ไปไม่หยุดยั้ง การเคลื่อนที่ไปของเพลงจึงเป็นการสร้างความหมาย อีกทั้งยังมี การผลิตการต่อต้านและสร้างความหมายใหม่ ๆ อยู่ตลอด นอกจากนั้นเพลงบาง เพลงก็สามารถเข้าไปสร้างความหมายต่อชีวิตมนุษย์ได้ อย่างเช่น เพลงค่าน้ำนม เพลงชาติ เพลงปลุกใจ เพลงปฏิวัติ ตลอดจนเพลงที่ไปกำหนดขอบเขตของศีลธรรม ตลอดจนบางบทเพลงได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการประกอบสร้างวัฒนธรรม ประเพณี ในสังคม ในยุคสมัยใหม่เพลงสมัยนิยมที่มีเนื้อหาพูดถึงความรักก็เป็นเพลงที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์อย่างมาก การเข้ามาทำความเข้าใจเพลงรัก เพลงอกหัก ในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นอีกการศึกษาที่สามารถฉายภาพให้เห็นรสนิยมของมนุษย์ ที่สัมพันธ์กับการเมืองอำนาจที่ควบคุมชีวิตคนในสังคมอยู่ อีกทั้งยังเป็นการเผยให้เห็นชนชั้น ความแปลกแยกจากเนื้อหาของเพลง

เพลงรัก เพลงอกหัก

ดนตรีเป็นผลงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ เนื้อหาของเพลงย่อมสอดคล้องกับบริบททางสังคม เนื้อหาของเพลงรักที่มุ่งเน้นถึงความรักโรแมนติกจากความรัก และความฝัน เป็นยาบรรเทาอย่างดีในการมีชีวิตอยู่ในยุคทุนนิยม เพลงรัก เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความรัก ทั้งความรักในรูปแบบของผิดหวัง สมหวัง รอคอย เป็นสิ่งที่ได้รับความนิยมมาทุกยุคทุกสมัย เพลงรักเป็นเพลงที่สามารถพบได้ง่าย โดยเฉพาะในยุคทุนนิยม ค่ายเพลงต่างพากันผลิตเพลงรักออกมาในรูปแบบทางดนตรีต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นการศึกษาเพลงรักจึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่จะสามารถฉายภาพความทับซ้อนของอำนาจทางความรู้ เผยให้เห็นการควบคุมอำนาจผ่านเพลงรัก

ทฤษฎีสามเหลี่ยมแห่งความรักของสเตอร์นเบิร์ก (Sternberg) ได้เสนอทฤษฎีสามเหลี่ยมแห่งความรักไว้ 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความลุ่มหลง (passion) คือ ความรู้สึกโรแมนติก ถูกดึงดูดทางกายทำให้มีความสนใจทางเพศ 2) ความสนิท (intimate) คือ ความรู้สึกใกล้ชิดซัดกัน เข้าใจกัน และมีความห่วงใยต่อสวัสดิภาพ และ

ความสุขของกันและกัน 3) การตัดสินใจและการผูกมัด (commitment) คือความสัมพันธ์ที่แน่นอน การตัดสินใจให้ความสัมพันธ์ระหว่างคู่รักคงอยู่ ซึ่งความสัมพันธ์ของทั้งสองประกอบทำให้เกิดรูปแบบความรัก 8 แบบ คือ ไร้รัก ความชอบ ความรักแบบหลง ความรักที่ว่างเปล่า ความรักโรแมนติก ความรักแบบเพื่อน ความรักแบบโง่เขลา ความรักอันสมบูรณ์ (ปาวิณ รัสมิ, 2561: 26 – 29) ความรักได้เข้าไปมีความสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ซึ่งหากพิจารณาจะพบว่าเมื่อเราตกหลุมรัก หรือเกิดความรักที่มีความสัมพันธ์ใด ๆ กับอำนาจ นำไปสู่การเกิดสภาวะทางชนชั้นขึ้นมา อาจกล่าวได้ว่าเมื่อเรามีความรัก เมื่อมนุษย์ตกหลุมรัก มนุษย์ก็ตกเป็นผู้มีสถานะรองในสายพานการผลิตของความรัก

เพลงรักมีเนื้อหาพูดถึงความรัก โดยสามารถแบ่งความรักออกเป็น 5 อย่าง คือ 1) ความรักที่แสดงความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างเพศชายกับเพศหญิง 2) ความรักแบบเป็นบุพเพสันนิวาส 3) ความรักที่สัมพันธ์กับเงิน และชนชั้นทางสังคม 4) ความรักแบบที่ต้องเสียสละ 5) ความรักที่เป็นทุกข์ นอกจากนั้นงานการศึกษาของ ดารณ อุดมรัตน์ปภากุล (2562) พบว่า เพลงรักในวรรณคดี แสดงให้เห็นถึงการถูกกดทับทางเพศในเรื่องเพศวิถี ผู้หญิงติดอยู่ในกรอบความรักเดียวใจเดียว หรือวัฒนธรรมผัวเดียวเมียเดียว เป็นวิถีชีวิตที่ต้องตกอยู่ภายใต้การถูกกำหนดจากบิดา มารดา และสามี ไม่มีอำนาจและไม่มีความเป็นตัวเอง เพลงที่กล่าวถึงตัวละครอย่างเช่น นางวันทอง พบมีการเน้นย้ำการมีหลายผัวเป็นเรื่องที่ต่ำช้า เลวทรามสมควรถูกประณาม แตกต่างกับตัวละครชายในวรรณคดีอีกหลายคนที่สามารถมีเมียได้หลายคน (ดารณ อุดมรัตน์ปภากุล, 2562) เห็นได้ชัดว่าเพลงรักที่สะท้อนเรื่องราวมาจากวรรณคดีมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจ พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงอำนาจด้านเพศสถานะและเพศวิถี โดยเพศชายมีอำนาจเหนือกว่าเพศหญิงในแทบทุกด้าน เพศชายไม่จำเป็นต้องขอความยินยอมจากคนรักทั้งในเรื่องของการมีเพศสัมพันธ์ การคุกคามทางเพศ รวมไปถึงการนอกใจ ส่วนเพศหญิงมักเป็นผู้มีสถานะรองในชีวิตรัก และเมื่อพิจารณาไปที่ความผิดหวังของความรักในวรรณคดี พบปัจจัยที่หลากหลายไป อาทิ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ทุนความงามของกายภาพ ทุนทางสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์เชิงอำนาจของความรัก

สำหรับ อแล็ง บาดียู (Alain Badiou) ความรักเป็นเงื่อนไขประการหนึ่งของปรัชญาที่ควบคู่ไปกับการเมือง ศิลปะ และวิทยาศาสตร์ ปรัชญาไม่สามารถผลิตความจริงใด ๆ ได้ด้วยตัวมันเอง สิ่งที่ปรัชญาทำได้มีเพียงแค่ตีความความจริงที่ปรากฏออกมาจากเงื่อนไข ซึ่งเงื่อนไขเกี่ยวกับความรัก ปรัชญาจะต้องขบคิดถึงความเปลี่ยนแปลงที่เป็นภัยกับความรัก มันเป็นปัญหาสากลหรือเปล่า เป็นรักแท้รักเทียม ความรักจะคงอยู่ได้อย่างไร ความรักสร้างรูปแบบใหม่เช่นใด อแล็ง บาดียู ยังกล่าวไว้อีกว่า นักปราชญ์นั้นเป็นนักรักเสมอ และยังเป็นนักต่อสู้ทางการเมือง ศิลปิน และนักวิทยาศาสตร์ ซึ่งอย่างแรกนักปราชญ์จะต้องแยกแยะรักแท้รักเทียมให้ออก และต่อมาจึงโน้มน้าวให้รู้สึกว่าจะต้องปฏิเสธรักเทียม ความรักเป็นการกระทำที่เสริมมนุษย์จึงควรรู้จักรักคนอื่นด้วย ถ้าจะใช้ชีวิตอย่างเสรี ต้องรักอย่างเสรี ด้วยเหตุนี้เพื่อให้มีชีวิตที่แท้จริงต้องปกป้องศัตรูของความรัก ในทุกวันนี้ ศัตรูที่แท้จริงของความรักนั้นบ่มเพาะขึ้นมาและพุ่มพักโดยระบบทุนนิยม ได้แก่ ความหลงตัวเอง และแนวคิดสุขนิยม (hedonism) เป็นการลดทอนความรักให้เป็นแค่หนึ่งในความสุขสำเร็จรูปพร้อมเสพเท่านั้น (สรวิศ ชัยนาม, สุขานาฏ จารุโพบูลย์, 2564: 12 - 14) ภัยของความรักที่ทุนนิยมสร้างความสำเร็จรูปออกมานั้น เช่น การกระหายต่อความสำเร็จ ความคิดที่มองถึงความมั่งคั่ง ต้องร่ำรวย มีอำนาจ มีงานมั่นคง มีฐานะทางสังคม โดยดังกล่าวดูระบบทุนนิยมบ่มเพาะจนกลายเป็นรสนิยมสำเร็จรูปในสังคม อีกทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่พร้อมเข้ามาทำลายความรัก สามารถพบเห็นเพลงสมัยนิยม (popular music) ที่นำเสนอเนื้อหาในเพลงหากมีสภาวะออกหัก ก็มักพบว่าออกหักจากสถานะทางสังคมที่ไม่เท่ากัน ความมั่นคงของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่แยกว่าจนถูกกีดกันหรือต้องยอมปล่อยให้ฝ่ายไปครองรักกับบุคคลที่มีสถานะดีกว่า ตลอดจนทุนทางกายภาพที่อาจส่งผลกระทบต่อสภาวะออกหัก ทุนนิยมจึงมีส่วนสำคัญในการทำลายความรัก หรือกล่าวได้ว่าทุนนิยมได้ทำลายรักแท้ เพื่อให้ระบบทุนได้ดำรงอยู่อย่างมั่นคง สถานะที่เอื้อกันต่อการลงทุน ย่อมขยายปัจจัยการผลิตในระบบ

ทุน เช่นเดียวกัน การแต่งงานของกลุ่มคนที่เอื้อกันทางการสะสมทุน ย่อมส่งผลดีต่อการสะสมทุนให้ระบบทุนนิยม

มนุษย์วิ่งตามหาความรู้สึกของความเต็มเต็ม ซึ่งจริง ๆ แล้วมนุษย์ไม่เคยมีตั้งแต่แรก ในสังคมทุนนิยม บรรดาสินค้าต่าง ๆ ให้สัญญากันว่าจะมอบความรู้สึกเต็มเต็ม แต่ไม่มีสิ่งใดเลยที่มาแทนสิ่งนั้นได้ ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงซื้อของใหม่ ๆ อย่างไม่หยุดหย่อน ไม่มีสินค้าใดเอาชนะความโรแมนซ์ได้ในเรื่องการนำเสนอภาพความเพ้อฝันของการเต็มเต็ม (สรวิศ ชัยนาม, สุขานาฏ จารุไพบูลย์, 2564: 44) ความคลุมเครือนี้ก็คล้ายกับการที่มนุษย์ตกหลุมรักใครสักคน โดยเชื่อว่าเขาจะเข้ามาเต็มเต็มความเพ้อฝันที่ไม่สมบูรณ์ หรือที่มันขาดหายไปจากตัวตนของเรา (สรวิศ ชัยนาม, สุขานาฏ จารุไพบูลย์, 2564: 47) ดังที่ ฌาคส์ ลากอง (Jacques Lacan) บอกไว้ว่า ความรักคือการให้อะไรบางอย่างที่คุณไม่มีแก่ใครบางคนที่ไม่ได้ต้องการมัน ซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ยังขาดพร่อง ในลักษณะที่ว่าคนหนึ่งไม่มีส่วนอีกคนก็ไม่ได้อยากได้ เพราะฉะนั้นความรักจึงไม่ใช่การสังเคราะห์หรือการสร้างสิ่งที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ประสานสอดคล้องกัน ช่องว่างระหว่างสองคนจะมีอยู่เสมอ ความรักคือการแบ่งปันความขาดพร่องนี้ ไม่มีวันที่ทั้งสองสามารถเต็มเต็มกันและกันให้สมบูรณ์ได้ (สรวิศ ชัยนาม, สุขานาฏ จารุไพบูลย์, 2564: 47) ความขาดพร่องไม่สมบูรณ์นี้จึงเป็นเหตุผลที่เราตกหลุมรัก กระทบกระวาย สร้างจินตนาการที่เพ้อฝันเพื่อฝันถึงความสมบูรณ์เรื่อยไป ความรักจึงเป็นสิ่งที่ไม่สมเหตุผล ผล ความไร้ซึ่งความสมบูรณ์นี้จึงทำให้ผู้มีความรักต้องพบกับความกระทบกระวาย ภาวะอยู่ไม่สุข และความทุกข์ทรมาน ด้วยเหตุนี้ เมื่อมนุษย์ตกหลุมรัก หรือเมื่อมนุษย์ออกหัก มนุษย์จึงฟังเพลงที่จะสามารถมาช่วยเต็มเต็มความไม่สมบูรณ์ของความรักที่เราพบเจอได้ตามแต่สำนึกและเหตุการณ์ของแต่ละคนที่มีประสบการณ์ และเพลงรักในระบบทุนนิยมมักมีให้เลือกหลากหลายเพื่อเต็มเต็มความไม่สมบูรณ์ของความรักที่มนุษย์ไม่มีและที่เคยสูญเสียมันไป

เมื่อนำเอาชื่อเพลงรักมาวางเรียงกัน โดยอาจเลือกมาจากเพลงที่ใช้ในงานแต่งงาน เนื่องจากงานแต่งงานถือเป็นความสำเร็จ เส้นชัย จุดหมายของความรักทั้ง

ในภาพยนตร์ บทเพลง หรือแม้แต่ในมิวสิกวิดีโอ มักพบเพลงที่ใช้ในพิธีแต่งงาน อาทิ หยุต ลูกอม รอ โปรดส่งใครมารักฉันที หากันจนเจอ รักแรกพบ อีกครั้งหนึ่งของหัวใจ ของขวัญ เธอคือของขวัญ มันคือความรัก ฉันต้องคู่กับเธอ จะบอกว่ารัก มันคงเป็นความรัก เรื่องมหัศจรรย์ และเธอทั้งนั้น เป็นต้น เมื่อพิจารณาเนื้อหาในบทเพลงพบว่าเพลงรักที่ได้รับความนิยมที่กล่าวมาข้างต้น มีเนื้อหาพูดถึงความงดงามของความรัก การรอใครสักคนเข้ามาเติมเต็มชีวิต มีการย้ำว่าความรักเป็นเรื่องมหัศจรรย์ พร้อมมั่นใจว่าความรักครั้งนี้จะประสบความสำเร็จในชีวิตคู่ ความรักครั้งนี้เป็นรักแท้ที่จะไม่มีวันสูญเสียไป

มีคำขวัญและคำคมมากมายเกี่ยวกับความรัก และการสูญเสียความรักหรือเรียกว่าอกหัก ที่มุ่งชี้ให้เห็นว่ามันเป็นเรื่องปกติ ธรรมดา เต็มไปด้วยมันไป หรืออาจจะกลับไปน้อมนำคำสอนพุทธว่า ทุกข์เกิดจากเหตุใด ก็กลับไปแก้ที่เหตุที่เกิด ทุกข์ กล่าวง่าย ๆ ว่าเมื่อมนุษย์ไม่เริ่มต้นมีความรัก มนุษย์ก็ไม่ต้องสูญเสียความรักไป ซึ่งในความเป็นจริงไม่สามารถรู้ตัวได้เลยว่าจะสูญเสียความเป็นตัวเองไปเพื่อตกหลุมรักใครสักคนเมื่อใด และไม่สามารถรู้ตัวได้เลยว่าเราจะตกอยู่ในสภาวะอกหักได้ตอนไหน ประสบการณ์ทางความรักเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากที่มนุษย์จะไม่ตกหลุมรักใคร และอาจถือเป็นโชคดีที่ใครบางคนไม่เคยผิดหวังกับความรัก เช่นเดิมหากเราลองเอาชื่อเพลงอกหัก เพลงผิดหวังจากความรักมาเรียงกัน อาทิ เหนื่อยไหมหัวใจ คำถามซึ่งไร้อำตอบ ความเจ็บปวด แหว่งข้างหลังทะลุถึงหัวใจ ความรู้สึกของคนหมดใจ ทิ้งไว้ในใจ ใจนักเลง คนไม่เอาถ่าน รักแท้ดูแลไม่ได้ งามาย อกหัก ความรัก รักแท้ไม่มีจริง กอดเสาะเลียง และขบใจเด้อ เป็นต้น ซึ่งเพลงอกหักมักพบว่ามีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงการผิดหวังจากความรัก อาทิ ปัจจัยทางทุนทางสังคม ทุนทางกายภาพ รูปร่างหน้าตา และเงิน เป็นต้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ไม่สามารถรักษาความรักไว้ได้

ทั้งเพลงรัก และเพลงอกหักที่ได้รับความนิยมมักพบว่าเป็นรูปแบบของเพลงสมัยนิยม มีลักษณะพิเศษของเพลงสมัยนิยมสามารถปรับเปลี่ยนให้เข้าถึงผู้ฟังได้ง่าย อีกทั้งยังหยิบยกเอากระแสนิยมในปัจจุบันเข้ามาสร้างสรรค์ เพลงสมัยนิยมมีคุณลักษณะทางดนตรีที่เอื้อต่อผู้ฟังในวงกว้าง (กุลธรีร์ บรรจุก้าว, 2558: 37- 38)

ดนตรีสมัยนิยมมีพลวัตมาจากการประกอบสร้างความหมายระหว่างกลุ่มผู้ผลิตผลงานและกลุ่มผู้ฟัง เป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมชุดหนึ่งที่สำคัญ มีความสามารถในการครอบงำเผยแพร่ ผ่านระบบเทคโนโลยีที่สามารถผลิตซ้ำความทรงจำ และสร้างความหมายใหม่ เป็นภาพสะท้อนของระบบทุนนิยมเสรีในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อกลุ่มทุนเห็นช่องทางที่จะผลิตกำไรได้ ก็หยิบจับอัตลักษณ์เพื่อมาพัฒนาให้สามารถแพร่กระจายได้คล้ายกับการผลิตในระบบอุตสาหกรรม ซึ่งมีพัฒนาการเลื่อนไหลผสมผสานข้ามรูปแบบและเวลา ดนตรีสมัยนิยมจึงได้กลายเป็นความตัวแทนของความงามแบบสากลใหม่ โดยถูกระบบทุนนิยมเสรีสถาปนาให้เป็นวัฒนธรรมกระแสหลัก โดยมีโครงสร้างสังคีตลักษณะที่สำคัญ ประกอบไปด้วยคู่ตรงข้าม (binary-opposition) เช่น ในบทเพลงต้องประกอบไปด้วยท่อนฮุค (hook) และท่อนร้องหรือเวิร์ส (verse) ทว่าสิ่งที่เปลี่ยนแปลงแตกต่างกันเป็นพื้นผิวทางดนตรีหรือรูปพรรณเสียง (texture) ที่ได้ห่อหุ้มโครงสร้างสังคีตลักษณะ และยังคงเน้นจังหวะ 2 และ 4 เป็นพื้นฐานการเน้นจังหวะที่ได้รับอิทธิพลมาจากดนตรีแอฟริกันอเมริกัน (กุลธรีร์ บรรจุแก้ว, 2558: 37-38) เมื่อพิจารณาไปที่ศิลปินก็พบว่าศิลปินส่วนใหญ่ที่ได้รับความนิยมมักมีสังกัดค่ายเพลงน้อย ใหญ่ ได้รับทุนสนับสนุนมากน้อยแตกต่างกันไป แต่อย่างไรก็ตามเพลงสมัยนิยมเกิดขึ้นจากการปะทะประสานกันระหว่างนายทุนหน่วยการผลิต เทคโนโลยี สื่อ และผู้บริโภค เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีความสัมพันธ์กับการครองอำนาจเหนือมนุษย์ โดยผ่านอำนาจสถาปนาทั้งองค์กรทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง เพลงรัก เพลงอกหัก จึงเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมชุดหนึ่งที่สามารถแพร่กระจายและครอบงำวัฒนธรรมด้วยระบบทุนนิยมเสรี

เพลงสมัยนิยมมักมุ่งเน้นให้เห็นการต่อสู้เพื่อไปถึงความฝัน เต็มเต็มสิ่งที่ขาดพร่องไป มอมเมาให้ติดอยู่กับความเพ้อฝัน ไม่พูดถึงปัญหาความรุนแรงเชิงโครงสร้างในสังคม เพลงสมัยนิยมผลิตเพียงชุดความรู้ที่อนุญาตแค่ให้กำลังใจ ชี้ให้เห็นความโรแมนติกในสังคม ว่าอย่างไรก็ตามมันก็คงสวยงามเสมอ ซึ่งมันสอดคล้องกับวิถีชีวิตของแรงงานในระบบทุนนิยม ที่ต้องการการให้กำลังใจ การเข้าใจอะไรง่าย ๆ

สั้น ๆ รวดเร็ว เพื่อบรรเทาความเครียด อ่อนล้า จากการใช้แรงงาน และเพื่อพร้อมที่จะตื่นเข้าไปทำงานที่เผชิญกับรถติด ฝุ่นควัน ระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่แย่มาก และกลับมาพักผ่อนหลังทำงานล่วงเวลา เท่ากับเวลาในแต่ละวันของผู้ใช้แรงงาน ไม่ได้มีเวลามากพอที่จะได้พัก พวกเขาทำงานตามเวลาขั้นต่ำเพื่อได้ค่าแรงประทังชีวิต และทำงานล่วงเวลาเพื่อสะสมทุนนำไปใช้จ่ายเพื่อสิ่งที่ต้องการ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันพบว่าระบบทุนนิยมเอื้อต่อการเป็นหนี้สินายทุน พบว่าระบบกักเงิน หรือบัตรเครดิต ผ่อนจ่ายง่ายขึ้น สะดวกขึ้นเท่ากับว่าแรงงานเป็นหนี้สินายทุนได้ง่ายขึ้น แรงงานก็ต้องกลับไปทำงานให้มากขึ้นจนไม่มีเวลาที่จะตั้งคำถามกับปัญหาเชิงโครงสร้าง และเมื่อไรที่แรงงานในระบบทุนเสรี ผิดหวังจากความรัก พวกเขาก็มีเพียงเพลงเป็นเพื่อนเพื่อปลอบประโลมใจให้ผ่านช่วงเวลาที่ย่ำแย่ ๆ นี้ไป

เมื่อโลกซึมเศร้า ภายใต้ท้องฟ้าสีดำ

เพลงรัก เพลงอกหัก ตลอดจนเพลงสมัยนิยมมักมีเนื้อหาพูดถึงในเชิงปัจเจก หากความรักผิดหวัง ไม่สมหวังก็โทษตนเอง หรือไม่ก็โทษคนอื่น พูดถึงเฉพาะคนเฉพาะกลุ่ม ไม่ได้เข้าไปพูดถึงปัญหาเชิงโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อปัจจัยที่ทำให้ไม่สามารถรักษาความรักไว้ได้ โดยเฉพาะปัญหาที่กระทบมาจากการสะสมทุน หรือปัญหาที่ระบบทุนนิยมพุ่มพักวัฒนธรรม และรสนิยมของคนในสังคมขึ้นมา เนื้อหาของเพลงรัก เพลงอกหักจากค่ายทุนนิยมให้ค่ากับประสบการณ์ส่วนบุคคลมากกว่า การวิเคราะห์เชิงระบบ นิยมความรู้สึกลึกมากกว่าการคิดวิเคราะห์ เน้นไปที่ความทุกข์ยากที่ปัจเจก กระตุ้นความรู้สึกเศร้า ผิดหวัง ซึมเศร้า จนทำให้คนฟังไม่สามารถขยายขอบเขตวิเคราะห์เชิงระบบกับปัจจัยทางการเมืองที่ส่งผลต่อความรัก ซึ่งการสร้างวิถีคิดเช่นนี้นั้นเป็นการกำจัดการเมืองแบบเอียงซ้าย ทำให้เสรีนิยมเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน เป็นการสร้างโลกทัศน์นิยมแบบทุนสร้างอำนาจให้แก่ฝ่ายขวานั้นเอง (สรวิศ ชัยนาม, สุขานาฏ จารุโพบูลย์, 2563: 47) โลกทัศน์นิยมแบบทุนจะดำเนินต่อไปได้ก็ต่อเมื่อมีความเพ้อฝันมาช่วยเสริมเท่านั้น ความเพ้อฝันจะช่วยไกล่เกลี่ยการรับรู้โลกที่เป็นจริงของเราและเคลือบอุตมการณ์ของโลกทัศน์นิยมแบบทุนด้วยสิ่ง

สวยงาม มันจะสอนเราเองว่าควรอยากได้อะไรและอยากได้มันอย่างไร ความเพ้อฝัน เสนอทางออกให้แก่ความผิดหวังหรือความรู้สึกที่ยังขาดอะไรไป มันเป็นรางวัลที่เรา จะได้รับโดยแลกกับการก้มหัวให้อุดมการณ์บางอย่าง (สรวิศ ชัยนาม, สุขานาฏ จารุ ไพบูลย์, 2563: 47) ความเพ้อฝันที่ทุนมอบให้คล้ายกับเป็นกรอบคำสั่งสัญญาที่เข้ามา เบี่ยงเบนความสนใจปัญหาเชิงโครงสร้าง ปัญหาที่ถูกครองอำนาจทางการเมือง เพื่อให้เราต้องอยู่กับความพอใจและยอมรับสภาพความเป็นจริงที่โหดร้ายได้ โดยไม่ ต้องตั้งคำถามกับการเมืองและระบบทุน

พบเนื้อหาของเพลงที่บรรยายถึงตัวละครที่อาจจะไม่ตีพอกับอีกตัวละคร หนึ่ง จากนั้นตัวละครก็ตั้งใจสะสมทุนต่าง ๆ ทั้งการพัฒนาทุนทางฐานะทางสังคม เพิ่มการสะสมทุนเพื่อความมั่งคั่ง เพิ่มทุนทางการศึกษาเรียน ตลอดจนทุนทางกายภาพ ออกกำลังกาย พัฒนารูปลักษณ์ เพื่อให้ตัวละครที่เขาตกหลุมรักหันมา สนใจ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ไปที่ปัจจัยการสะสมทุนจะพบว่า ทั้งเรื่องของค่าแรงขั้นต่ำ อัตราค่าครองชีพที่สูง ปัญหาการเข้าถึงการศึกษา ระบบสาธารณสุขโรคขึ้นพื้นฐาน สวนสาธารณะ การเข้าถึงการรักษาพยาบาล ฯลฯ ซึ่งทั้งหมดเกี่ยวข้องกับการเมือง ดังนั้นปฏิเสธไม่ได้ว่าเมื่อเพลงของทุนนิยมที่มุ่งสร้างโลกทัศน์นิยมแบบทุนได้มอมเมา กัมหนำทำงานต่อไป ไม่ว่าคุณจะมีหวังจากความรักรูปแบบไหน คุณก็ต้องลุกขึ้นมา ใช้แรงงานต่อไป เป็นเรื่องที่ยากที่มนุษย์จะสามารถรักษาความรักทุกรูปแบบใน ประเทศที่ไม่มีรัฐสวัสดิการถ้วนหน้า

ความเพ้อฝันมีบทบาทสำคัญในการโยนความรับผิดชอบไปที่ปัจเจกบุคคล แนวคิดนี้กำลังบอกว่าถ้ามนุษย์เป็นคนรับผิดชอบ ต้องคิดบวก ไม่ย่อท้อ อยากรบรลู เป้าหมายอย่างจริงจัง จากนั้นทุนก็จะเสนอทางเลือกต่าง ๆ เข้ามาอย่างละมุน ละม่อม แต่ถ้าหากคุณเป็นพวกขี้แพ้ ไม่ลงทุนกับทุนนิยม เพิ่มการสะสมทุน อาจจะ เกิดความรู้สึกหมดแรง หมดไฟ ยอมจำนนต่อโลกทุนนิยมในปัจจุบัน (สรวิศ ชัยนาม, สุขานาฏ จารุไพบูลย์, 2563: 57 - 59) ความรู้สึกที่ว่าตนไร้ค่า เกิดความวิตกกังวล อย่างรุนแรง ความเหนื่อยล้าและหมดไฟ ความสิ้นหวัง เกิดการตำหนิโทษตัวเอง มัน คือโรคซึมเศร้าที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นว่า ตนเองไม่มีอะไรดีเลยสักอย่าง Fisher

ระบุที่มาของโรคซึมเศร้าว่า คือ ความรู้สึกเป็นรองในเชิงภววิทยา ซึ่งพื้นเพการเป็น
ชนชั้นแรงงานเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความรู้สึกนี้ ทำให้รู้สึกว่าชีวิตช่างเหลือทน
และไม่อาจมีชีวิตอยู่ต่อไปได้ ตามมุมมองทางนักจิตวิทยาพบว่า ลักษณะเฉพาะของ
แต่ละชนชั้นถูกออกแบบมาให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขไม่ได้ สำหรับคนที่เกิดมาถูกสอนให้
คิดว่าตัวเองด้อยกว่า การได้มาซึ่งคุณวุฒิหรือความมั่งคั่งในภายหลังแทบไม่ช่วยลบ
ล้างความรู้สึกไร้ค่าได้เลย คล้ายกับว่าทุนนิยมไม่ได้แค่สร้างชนชั้นสูงและชนชั้นล่าง
แต่กลับสร้างมนุษย์สองเผ่าพันธุ์ที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิงขึ้นมา (สรวิศ ชัยนาม,
สุชานาฏ จารุไพบุลย์, 2563: 57 - 59) ด้วยเหตุนี้จึงควรสร้างความเป็นการเมืองกับ
ปัญหาทางสุขภาพจิตเสียใหม่ เข้าไปศึกษาวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการเมืองชีวิต
ยกตัวอย่างจากสภาวะอกหัก จนถึงสภาวะโรคซึมเศร้า โดยมองว่าโรคซึมเศร้าไม่ได้
เกิดขึ้นมาเอง แต่โรคซึมเศร้าเป็นผลมาจากการกระทำและการละเว้นไม่กระทำจาก
ผู้มีอำนาจ ซึ่งมาจากผลกระทบของการกำหนดและการตัดสินใจด้านนโยบายที่เอื้อ
ต่อระบบทุนนิยม

การเสพติดเพลงขณะเสียใจทำให้ตกอยู่ในภาวะของโรคซึมเศร้า

คนส่วนใหญ่กล่าวว่าความผิดหวังจากความรัก ผลกระทบต่าง ๆ จากสภาวะ
อกหักไม่เคยกล่าวถึงสาเหตุที่มาจากทุนนิยมเลย ทั้งที่ในชีวิตประจำวันเราต่างตกอยู่
ภายใต้ความพ่ายแพ้ต่อทุนนิยม มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับทุนนิยมตลอด กลุ่มแรงงาน
ส่วนใหญ่ไม่มีอำนาจควบคุมเหนือตารางการทำงาน ไม่สามารถกำหนดเวลาว่าง
ออกแบบสัญญาจ้าง และกำหนดค่าจ้างตัวเราเอง นี่เป็นเพราะว่าทุนนิยมเข้ามา
ควบคุม ทุนนิยมอยู่ได้ด้วยปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ การเข้าไปควบคุมอารมณ์
ของผู้คน คอยผลิตซ้ำ สร้างความเพ้อฝัน คลั่งรักและสร้างความมั่นใจที่จะประสบ
ความสำเร็จจากทางเลือกที่ทุนเข้ามาเสนอให้ โดยมีเพลงรัก เพลงอกหัก เพลงเศร้า
ที่มีคุณลักษณะทางดนตรีรูปแบบของดนตรีสมัยนิยมเป็นอีกเครื่องสำคัญคอย
สนับสนุนการเข้ามาครอบงำอำนาจด้านวัฒนธรรม

เพลงรัก เพลงอกหัก รูปแบบเพลงสมัยนิยมกำลังเติมเต็มความรู้สึกที่ไม่สมบูรณ์ให้กับบุคคล สร้างความรู้สึกให้กับคนลงเต็มทีกับเวลาในปัจจุบัน ใช้ชีวิตอย่างเต็มที่ มีความสุขกับทุกวินาทีของชีวิต แต่ที่จริงแล้วเราเองกำลังก้มหัวให้กับทุนนิยมโดยไม่รู้ตัว ไม่ว่าจะอย่างไรทุนนิยมก็ทำให้เรารู้สึกว่าความรักยังสวยงามเสมอ ชีวิตยังมีพรุ่งนี้เสมอ ผลการศึกษาของ Garrido (2015: 313) ได้ทำการสำรวจความรู้สึกของผู้คนที่เชื่อว่าฟังเพลงเศร้าแล้วจะรู้สึกดี ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มทดลองมักชอบฟังเพลงเศร้าเพราะยอมเพิกเฉยต่อความรู้สึกในสถานะแห่งการทบทวน เสพติดอยู่ในสถานะทางอารมณ์ที่ตนได้รับประสบการณ์มา อาจเรียกได้ว่าเป็นตกอยู่กับสถานะที่ซึมซับอารมณ์ของตัวเอง ผลวิจัยยังชี้ว่าการฟังเพลงเศร้าผ่านสื่อต่าง ๆ สามารถเพิ่มความรู้สึกซึมเศร้าในผู้ที่มีแนวโน้มเป็นโรคซึมเศร้าได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ผู้ที่มีแนวโน้มเป็นโรคซึมเศร้ามักแสดงออกถึงความชอบในการฟังเพลงเศร้า แม้ว่าจะฟังแล้วอาจส่งผลเสียต่อสุขภาพจิตก็ตาม ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชอบฟังเพลงเศร้าสามารถแบ่งเป็นได้หลวม ๆ ดังนี้ 1) เพลงเศร้าถูกทำให้รู้สึกที่สวยงาม มีคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ เป็นเครื่องมือในการแสดงออกทางศิลปะ เพลงเศร้าสามารถกระตุ้นเร้าอารมณ์ได้ดี 2) ผู้ฟังสามารถจินตนาการถึงความแตกต่างระหว่างความเป็นจริงของตนเองกับสิ่งที่อยู่ในเพลง สามารถทำให้ผู้ฟังได้สัมผัสกับอารมณ์เชิงลบในพื้นที่และเวลาใดก็ได้ แค่เปิดเพลงฟัง 3) เพลงเศร้าช่วยให้ความรู้สึกที่ปลอดภัยสำหรับการปลดปล่อยความโศกเศร้า ซึ่งผู้ฟังคาดหวังว่าจะได้รับการบรรเทาจากการระบายในพื้นที่ของเพลงเศร้า 4) เพลงเศร้าสามารถเบี่ยงเบนความสนใจได้ 5) เพลงเศร้าสามารถสร้างพื้นที่สำหรับกระตุ้นให้ผู้ฟังได้รับการเอาใจใส่ ได้รับความเห็นอกเห็นใจจากรอบข้าง อย่างไรก็ตามยังมีเรื่องที่ซับซ้อนกว่านี้ และไม่ได้แน่นอน ที่กล่าวข้อสรุปมาก็สามารถชี้ให้เห็นว่าทำไมมนุษย์ถึงฟังเพลงเศร้า แม้อาจว่าเมื่อฟังแล้วอาจส่งผลเสียต่อสุขภาพจิตก็ตาม พบข้อสังเกตจากงานศึกษาของ Stack, Krysinska & Lester (2007: 349) ชี้ให้เห็นว่าเพลง Gloomy Sunday ซึ่งเป็นเพลงที่ถูกเรียกว่าเพลงฆ่าตัวตายของฮังการี โดยที่มิวสิกได้วิเคราะห์แหล่งประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเพลงพร้อมชี้ให้เห็นว่าเพลงดังกล่าวมีการฆ่าตัวตายที่เชื่อมโยงกับการฟังเพลง

ดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการปรากฏขึ้นของโรคซึมเศร้า ทำให้คนเป็นโรคซึมเศร้าเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ พร้อมสรุปการศึกษาไว้น่าสนใจว่า อิทธิพลของเพลงที่ทำให้เกิดการฆ่าตัวตายเชื่อมโยงกับสภาพเศรษฐกิจและสภาพสังคมที่ตกต่ำ จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าชีวิตของมนุษย์สัมพันธ์กับการเมือง การเมืองได้เข้าไปพัวพันกับชีวิตตลอดมา ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ในยุคทุนนิยมกลับถูกอำนาจควบคุมชีวิตเราอย่างไม่รู้ตัว เพราะทุนนิยมอนุญาตให้ชนชั้นแรงงานก้มหน้าทำงานต่อไป การใช้แนวคิดชีวิตและอำนาจคุมชีวิตในระบบทุนนิยมแห่งศตวรรษที่ 21 เข้ามาศึกษาดนตรีจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งเพื่อขยายขอบเขตการศึกษาดนตรีในศตวรรษที่ 21 อีกทั้งเพื่อกลับไปรักซาร์กัแท้ของเราได้ สิ่งแรกที่มนุษย์สามารถรักซาร์กัแท้ได้คือการกลับไปลุกขึ้นสู้กับการครองอำนาจของระบบทุนนิยม

อย่างไรก็ตามทุนนิยมก็คงดำเนินต่อไปอย่างราบรื่น ทุนนิยมมักอนุญาตให้มีผู้ชนะเพียงไม่กี่เปอร์เซ็นต์ สำหรับคนจำนวนไม่กี่เปอร์เซ็นต์พบความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน เช่นเดียวกับความรัก และเช่นเดียวกับศิลปินที่ผลิตเพลงรัก มีไม่กี่เปอร์เซ็นต์ที่เป็นผู้ชนะในระบบทุนนิยม กลับกันยังคงมีประชาชนอีกหลายเปอร์เซ็นต์ที่เป็นผู้แพ้ เป็นผู้ที่ถูกศิลปินผลิตเพลงรักมาเพื่อปลอบประโลมให้ก้มหน้าใช้แรงงานต่อไป บทความฉบับนี้จึงหวังว่าเป็นหนึ่งในผู้ฝ่ายแพ้ต่อทุนนิยมที่ชวนให้คิดต่อถึงการหันกลับมาต่อสู้กับทุนนิยม ออกแบบสังคมในอุดมคติร่วมกัน เมื่อพูดถึงสังคมในอุดมคติในที่นี้ ขอยกตัวอย่างประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวียติดสิบลำดับแรก โดยมีฟินแลนด์เป็นลำดับที่ 1 ของประเทศที่มีความสุขที่สุดในโลก จากการจัดลำดับโดย World Happiness Report ในปี 2021 ซึ่งในประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวียได้พัฒนาแนวคิดรัฐสวัสดิการถ้วนหน้าแล้วนำมาใช้ในการกำหนดนโยบาย กล่าวได้ว่าประชาชนในแถบสแกนดิเนเวียได้รับรัฐสวัสดิการจากรัฐอย่างก้าวหน้า และเป็นธรรมจึงมีผลทำให้ประชาชนมีความสุข อีกทั้งประเทศแถบสแกนดิเนเวียจึงกลายเป็นสังคมในอุดมคติในโลกยุคใหม่อีกด้วย อย่างไรก็ตามในประเทศไทยไม่มีรัฐสวัสดิการถ้วนหน้า ในสังคมยุคใหม่แนวคิดรัฐสวัสดิการถ้วนหน้าเป็นแนวคิดที่ถูกพัฒนาจากแนวคิดสังคมนิยม และนำมาปรับใช้ในประเทศประชาธิปไตย ซึ่งทำให้ประชาชนมีส่วนร่วม

ในการออกแบบรัฐสวัสดิการร่วมกัน รัฐสวัสดิการไม่ได้หมายถึงการเรียนฟรี รักษาพยาบาลฟรี รัฐสวัสดิการยังเข้าไปในระบบสาธารณสุขปโภค ระบบขนส่งสาธารณะขั้นพื้นฐานอีกด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการทำให้ทุนนิยมถูกลดอำนาจลง และทำให้ประชาชนสามารถต่อรองกับระบบทุนนิยมได้ โดยมีรัฐเป็นผู้จัดการอำนาจการให้เกิดความเป็นธรรม ดังนั้นเมื่อเกิดรัฐสวัสดิการถ่วงหน้าแล้วจะทำให้ประชาชนในสังคมสามารถยกระดับความสุขได้อย่างชัดเจน การนำเอาแนวคิดชีวิตและอำนาจคุมชีวิตในระบบทุนนิยมแห่งศตวรรษที่ 21 มาวิเคราะห์เพลงรักจึงสามารถช่วยเผยปัญหาของสังคมให้เห็นได้ เพื่อไปถึงการช่วยกันสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อประชาชนส่วนใหญ่ในสังคม ไม่ผลิตงานเพื่อความพึงพอใจให้แก่อารมณ์อันฟุ้งซ่าน ไร้ความรับผิดชอบต่อชีวิตของประชาชนในสังคม ลักษณะของงานที่ผลิตออกมาส่วนมากเป็นแนวปัจเจกชนนิยม ถึงเวลาแล้วที่ควรผลิตศิลปะเพื่อชีวิต ซึ่งคำว่าชีวิตในที่นี้หมายถึงชีวิตประชาชนส่วนข้างมากในสังคม สอดคล้องกับ สมชาย ปรีชาเจริญ (2564: 141 - 142) ที่กล่าวว่า ถ้าท่านเป็นนักมนุษยธรรม ก็จงหันมาเถิด นำศิลปะของท่านมารับใช้ชีวิตของประชาชน ควรใช้ศิลปะเพื่อปลุกเร้าประชาชนให้ตื่นขึ้น มองดูความเป็นจริงอันแท้จริงของชีวิต และปลุกเร้าให้หาทางแก้ไขเปลี่ยนแปลง ความอัปมงคลทั้งหมดในชีวิตนั้นให้กลายเป็นความดีงาม จงสะท้อนถ่ายความเป็นจริงในทางสร้างสรรค์ออกไป จงเปิดเผยให้ทุกคนได้มองเห็นลักษณะของความอัปมงคล ที่มาของความอัปมงคล วิธีแก้ไขเปลี่ยนแปลงความอัปมงคล นี่คือการนำศิลปะมารับใช้ชีวิตของประชาชน

สรุป

สามารถพบเพลงรัก เพลงอกหักที่มีคุณลักษณะทางดนตรีแบบดนตรีสมัยนิยมที่มีเนื้อหาประมาณว่าความรักเป็นสิ่งสวยงามเสมอ ซึ่งในชีวิตจริงมนุษย์ต่างกัมหน้ำกัมตาใช้แรงงาน รับผิดชอบต่อบางอย่างเพื่อให้มีความรักตามที่เพื่อนขณะเดียวกันความรักกำลังถูกทำให้กลายเป็นสินค้าในระบบทุนนิยม ความรักแบบนี้ไม่ใช่รักแท้ เพราะไม่สามารถเลือกได้เอง เพราะมีเงื่อนไขหลาย ๆ อย่างที่สัมพันธ์กับอำนาจที่คอยควบคุมเหนือมนุษย์ในสังคมอยู่ ความสัมพันธ์ที่ถูกควบคุม กำหนด

เงื่อนไขผ่านกลไกทุนนิยมนี้ บทความนี้จึงเกิดความท้าทาย พร้อมเชิญชวนให้ท้าทายตั้งคำถามกับความรัก เพลงรักในทุนนิยม เพื่อให้สามารถมีความรักที่มอบความเสมอภาคมากขึ้น พร้อมทั้งเชิญชวนใช้เพลงรักสร้างรัฐสวัสดิการอย่างเช่นประเทศที่มีลำดับความสุขที่สุดในโลก

การมองว่าการผิดหวังจากความรัก สภาวะป่วยเป็นซึมเศร้า เป็นปัญหาเชิงปัจเจกมันเป็นประโยชน์อย่างมหาศาลต่อทุนนิยม ภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล ความคาดหวังต่ำ ความเหงา ความด้านชา ความเครียด อาการนอนไม่หลับ เหล่านี้ถูกอำนาจทางการเมืองพยายามผลิตซ้ำให้เข้าใจว่าไม่ได้เกิดขึ้นเพราะทุนนิยม เพื่อให้ทุนนิยมดำเนินต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ มนุษย์ได้กลายเป็นผู้บริโภคแบบตัวใครตัวมันที่ใช้สินค้าต่าง ๆ เป็นทางออกให้กับปัญหาที่จะลุกขึ้นสู้กับระบบทุนนิยม เพราะการฟังเพลงคลั่งรักมันง่ายกว่าการลุกขึ้นมาเปลี่ยนแปลงสังคมให้ไปสู่สังคมนิยมรัฐสวัสดิการ

บรรณานุกรม

- กุลธีร์ บรรจุก้าว. (2558). **ดนตรีตะวันตก: วัฒนธรรมดนตรีสมัยนิยมตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 – 2000**. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ สาขาวิชาดนตรีสากล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- เก่งกิจ กิติเรียงลาภ. (2561). **Conatus ชีวิตและอำนาจควบคุมชีวิตในระบบทุนนิยมแห่งศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: อิลลูมินันซ์ เอดิชั่นส์.
- ดาร์ณ อุดมรัตน์ปกากุล. (2562). **กากี สีดา วันทอง ในเพลงรักร่วมสมัย: การศึกษาภาพตัวแทนความเป็นหญิงในเพลงที่ประกอบด้วยนางในวรรณคดี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปาวิณ รัสมิ. (2561). **รูปแบบความรัก และภาษารักที่ปรากฏในมิวสิควิดีโอเพลงไทยลูกทุ่งสมัยนิยม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- สมชาย ปรีชาเจริญ. (2564). **ชีวิตและศิลปะ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: ศรีปัญญา.
- สรวิศ ชัยนาม, สุชานาฏ จารุไพบุลย์. (2563). **เมื่อโลกซึ่มเศร้า Mark-Fisher โลก
สัจนิยมแบบทุน และลัทธิแลนด์**. กรุงเทพฯ: อิลลูมิเนชันส์ เอดิชันส์.
_____. (2564). **ทำไมต้องตกหลุมรัก Alain Badiou ความรักและลอบ
สเตอร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อิลลูมิเนชันส์ เอดิชันส์.
- Garrido. (2015). Music and people with tendencies to depression. **Music
perception**. 32(4), 313-321.
- Stack, Krysinska & Lester. (2007). Gloomy sunday: did the Hungarian
suicide song really create a suicide epidemic. **Omega journal of
death and dying**. 56(4), 349-358.